

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KONTROLIERIUS

Gedimino pr. 56, LT-01110 Vilnius, tel. (8 5) 266 5100, faks. (8 5) 266 5138, e. paštas rovale@lrs.lt

Lietuvos Respublikos Seimo narei
Agnei Zuokienei

2010-09-23 Nr. 4D-2010/1-970/~~800~~-2531
į 2010-09-01 Nr. 224

Siunčiama Seimo kontrolieriaus pažyma Nr. 4D-2010/1-970 dėl Jūsų 2010-09-01 kreipimosi neįgaliųjų, turinčių sutrikusią judėjimo funkciją, transporto lengvatų reguliavimo klausimais (reg. Nr. 4D-2010/1-970).

PRIDEDAMA. 4 lapai.

Pagarbiai

Seimo kontrolierius

Romas Valentukevičius

Gražina Krištapavičienė, tel. (8 5) 266 5140, el. paštas grkris@lrs.lt

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KONTROLIERIUS

PAŽYMA DĖL LIETUVOS EPILEPSIJA SERGANČIŲJŲ INTEGRACIJOS ASOCIACIJOS „LESIA“ ATSTOVŲ SKUNDO

2010-09-23 Nr. 4D-2010/1-970

Vilnius

I. SKUNDO ESMĖ

1. Lietuvos Respublikos Seimo narė Agnė Zuokienė kreipėsi į Seimo kontrolierių, prašydama įvertinti savo kreipimesi aprašytą Lietuvos epilepsija sergančiųjų integracijos asociacijos „Lesia“ atstovų skundą dėl neįgaliųjų, turinčių sutrikusią judėjimo funkciją, transporto lengvatų reguliavimo problemų, *„neįgaliųjų teisių, suteiktų įstatymu, ribojimo poįstatyminiu lygmeniu“* (citatu kalba čia ir toliau tekste netaisyta).

Pagal Lietuvos Respublikos transporto lengvatų įstatymo 7 straipsnio 1 ir 5 dalių nuostatas, neįgalieji, turintys sutrikusią judėjimo funkciją, turi teisę:

1) kiekvieną mėnesį gauti 0,25 minimalaus gyvenimo lygio (MGL) dydžio *transporto išlaidų kompensaciją*;

2) vieną kartą per 6 metus gauti iki 32 MGL dydžio *lengvųjų automobilių įsigijimo ir jų techninio pritaikymo išlaidų kompensaciją*, jeigu šie asmenys gali patys vairuoti šiuos lengvuosius automobilius.

Transporto išlaidų kompensacijų mokėjimo tvarką nustato Vyriausybė arba jos įgaliota institucija.

Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro ir Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2009-05-22 įsakymu Nr. A1-353/V-401 (2.1 punktą) buvo nustatyta, kad vienam asmeniui gali būti nustatomas *tik* specialusis nuolatinės slaugos poreikis arba nuolatinės priežiūros (pagalbos) poreikis, arba specialusis transporto išlaidų kompensacijos poreikis, arba specialusis lengvojo automobilio įsigijimo ir jo techninio pritaikymo išlaidų kompensacijos poreikis.

„Lesia“ organizacijos atstovų teigimu, vykdant šį įsakymą, Neįgalumo ir darbingumo nustatymo tarnyba nuo 2009-06-01 pradėjo iš neįgaliųjų reikalauti, kad jie pasirinktų: arba kas mėnesį suteikiamą transporto išlaidų kompensaciją, arba specialaus automobilio įsigijimo ar pritaikymo neįgaliajam išlaidų kompensaciją kartą per 6 metus.

Pirmiau minėtame Seimo narės Agnės Zuokienės kreipimesi, be kitų aplinkybių, pažymima, kad minėtu įsakymu, t. y. *„poįstatyminiu teisės aktu – ne detalizuojamos asmenims suteikiamos teisės ir jų įgyvendinimo tvarka, o keičiamas įstatymu nustatytas reguliavimas“*, kad poįstatyminis teisės aktas *„negali pakeisti paties įstatymo ir sukurti naujų bendro pobūdžio teisės normų, kurios savo galia konkuruotų su įstatymo normomis.“*

II. TYRIMAS IR IŠVADOS

2. Pabrėžtina, kad šių metų gegužės mėnesį beveik analogiško turinio kreipimasis buvo gautas ir iš Lietuvos Respublikos Seimo nario Edmundo Pupinio, kuris perdavė Seimo kontrolieriui

tirti neįgaliojo iš Utenos (toliau – pareiškėjas) skundą dėl galimo žmogaus teisių pažeidimo, nustatant transporto išlaidų kompensacijos ir lengvojo automobilio įsigijimo išlaidų kompensacijos mokėjimą neįgaliesiems, turintiems sutrikusią judėjimo funkciją.

Pareiškėjas skundėsi, kad pirmiau minėta Transporto lengvatų įstatymo 7 straipsnio 1 dalies nuostata Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2009-06-12 įsakymu Nr. A1-387 buvo nepagrįstai pakeista, numatant, kad „transporto išlaidų kompensacija, kuri yra 0,25 bazinės socialinės išmokos (BSI) dydžio, sutrikusią judėjimo funkciją turintiems asmenims skiriama, jeigu jiems nėra paskirta ir mokama slaugos ar priežiūros išlaidų tikslinė kompensacija ir *nuo paskutinio sprendimo dėl lengvojo automobilio įsigijimo ir jo techninio pritaikymo išlaidų kompensacijos skyrimo dienos praėjo 6 metai*.

Atsižvelgiant į minėtas nuostatas, pareiškėjas nuogaštavo, jog po to, kai jam bus paskirta lengvojo automobilio įsigijimo išlaidų kompensacija, kitos įstatymu numatytos transporto išlaidų kompensacijos mokėjimas jam bus nutrauktas.

Pareiškėjas skunde nurodė: „*Socialinės apsaugos ir darbo ministras 2009 m. birželio 12 d. įsakymu Nr. A1-387 sumažinęs transporto išlaidų kompensacijos apimtį priėmė neatitinkančią LR Seimo priimtam Transporto lengvatų įstatymui ir todėl neteisėtą nuostatą.*“

3. Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo viceministrė Skirma Kondratas dėl pareiškėjo skundo Seimo kontrolieriui pateikė šią informaciją (2010-05-27 raštas Nr. (25.6-34) SD-3518):

– Lietuvos Respublikos transporto lengvatų įstatymo 7 straipsnio nuostatos, numatančios neįgalųjų, turinčių sutrikusią judėjimo funkciją, teisę gauti atitinkamas kompensacijas, **turi būti aiškinamos ir įgyvendinamos sistemiskai (kompleksiškai)** kartu su Lietuvos Respublikos neįgalųjų socialinės integracijos įstatymu ir šį įstatymą nuosekliai įgyvendinančiais poįstatyminiais teisės aktais;

– Lietuvos Respublikos neįgalųjų socialinės integracijos įstatymu buvo nustatyta, kad specialieji poreikiai teisės aktų nustatyta tvarka tenkinami specialiosios pagalbos priemonėmis: techninės pagalbos priemonėmis, finansinės pagalbos priemonėmis (transporto išlaidų arba lengvojo automobilio įsigijimo ir jo techninio pritaikymo išlaidų kompensacijomis ir kt.) ir socialinėmis paslaugomis (šio įstatymo 25, 26 ir 27 straipsniai). Reikalinga specialiosios pagalbos priemonių apimtis nustatoma tik nustatant asmeniui specialiuosius poreikius. Šio įstatymo 24 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad **specialiųjų poreikių tenkinimo tvarką ir sąlygas nustato Lietuvos Respublikos Vyriausybė arba jos įgaliota institucija**. Specialieji poreikiai nustatomi remiantis Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro ir Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2005-05-04 įsakymu Nr. A1-120/V-346 „Dėl Specialiųjų nuolatinės slaugos, nuolatinės priežiūros (pagalbos), lengvojo automobilio įsigijimo ir jo techninio pritaikymo išlaidų kompensacijos ir transporto išlaidų kompensacijos poreikių nustatymo kriterijų sąrašo, tvarkos aprašo ir pažymų formų patvirtinimo“;

– *siekiant efektyviau panaudoti valstybės biudžeto lėšas bei tobulinti išmokų, skirtų neįgalųjų specialiesiems poreikiams tenkinti, sistemą*, buvo peržiūrėta Specialiųjų nuolatinės slaugos, nuolatinės priežiūros (pagalbos), lengvojo automobilio įsigijimo ir jo techninio pritaikymo išlaidų kompensacijos ir transporto išlaidų kompensacijos poreikių nustatymo tvarka, kuri įsigaliojo 2009-05-31 (Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro ir Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2009-05-22 įsakymas Nr. A1-353/V-401). Todėl nuo šios datos vienam asmeniui *gali būti nustatytas tik vienas specialusis poreikis*. Tačiau asmeniui, kuriam nustatytas specialusis nuolatinės priežiūros (pagalbos) poreikis, gali būti nustatytas ir specialusis lengvojo automobilio įsigijimo ir jo techninio pritaikymo išlaidų kompensacijos poreikis;

– atsižvelgiant į šias nuostatas ir įgyvendinant Lietuvos Respublikos transporto lengvatų įstatymo 7 straipsnio 5 dalį (numatančią, kad *transporto išlaidų kompensacijų mokėjimo tvarką nustato Vyriausybė arba jos įgaliota institucija*), Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2008-07-08 įsakymu Nr. A1-234 „Dėl Transporto išlaidų kompensacijos ir lengvųjų automobilių įsigijimo ir jų techninio pritaikymo išlaidų kompensacijos mokėjimo neįgaliesiems,

turintiems sutrikusią judėjimo funkciją, ir šeimoms, auginančioms neįgalų vaiką (įvaikį) iki 18 metų, kuriam nustatytas specialusis nuolatinės slaugos poreikis, arba neįgalų vaiką (įvaikį), kuriam iki 2005 m. liepos 1 d. buvo pripažinta visiška negalia, tvarkos aprašo patvirtinimo“ buvo nustatyta transportų išlaidų kompensacijų mokėjimo tvarka (toliau – Tvarka). Tvarkoje buvo nurodyti asmenys, turintys teisę gauti transporto išlaidų kompensacijas, transporto išlaidų kompensacijų mokėjimo sąlygos ir dokumentai, kuriuos asmenys turi pateikti šias kompensacijas mokančioms institucijoms. Tvarkoje nustatyta, kad transporto išlaidų kompensacija, kuri yra 0,25 bazinės socialinės išmokos (BSI) dydžio, sutrikusią judėjimo funkciją turintiems asmenims skiriama, jeigu jiems nėra paskirta ir mokama slaugos ar priežiūros išlaidų tikslinė kompensacija ir nuo paskutinio sprendimo dėl lengvojo automobilio įsigijimo ir jo techninio pritaikymo išlaidų kompensacijos skyrimo dienos praėjo 6 metai (Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2009-06-12 įsakymas Nr. A1-387);

– tiems asmenims, kuriems transporto išlaidų kompensacijos paskirtos iki 2009-05-31, jos ir toliau mokamos kartu su kitomis kompensacijomis – iki nustatyto termino pabaigos. Nustatant specialiuosius poreikius iš naujo, *dvigubas* išmokų mokėjimas nėra tęsiamas: transporto išlaidų kompensacijos mokėjimas nutraukiamas nuo kito mėnesio, einančio po vienos iš kompensacijų paskyrimo, pirmos dienos (Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2009-09-02 įsakymas Nr. A1-565);

– pabrėžtina, kad transporto išlaidų kompensacijos neįgaliesiems, kuriems nustatytas jos poreikis, mokėjimas nebuvo nutrauktas. Tačiau, *siekiant išvengti valstybės išlaidų dubliavimo*, asmuo gali gauti arba slaugos, arba priežiūros (pagalbos) tikslines kompensacijas, arba transporto išlaidų kompensaciją pasirinktinai, jei pagal nustatytus kriterijus jis tokią teisę turi.

4. Pabrėžtina, kad šiuo metu galiojančios redakcijos Transporto išlaidų kompensacijų mokėjimo tvarkos aprašas (pavadinimas ir kiti pakeitimai – Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2010-06-07 įsakymo Nr. A1-226 (Žin., 2010, Nr. 68-3426) redakcija, kuri įsigaliojo **nuo 2010-07-01**) numato, kad transporto išlaidų kompensacija, kuri yra 0,25 bazinės socialinės išmokos (BSI) dydžio, sutrikusią judėjimo funkciją turintiems asmenims skiriama, jeigu jiems nėra paskirta ir mokama slaugos ar priežiūros (pagalbos) išlaidų tikslinė kompensacija ir nuo paskutinio sprendimo dėl lengvojo automobilio įsigijimo ir jo techninio pritaikymo poreikio nustatymo dienos praėjo 6 metai (šio aprašo 7 punktą).

Šiuo metu galiojančios redakcijos Transporto išlaidų kompensacijų mokėjimo tvarkos aprašo 11 punktą numato, kad transporto išlaidų kompensacija mokama laikotarpiu, kuriuo asmeniui nustatytas šis poreikis, t. y. kompensacija mokama iki tos dienos (imtinai), iki kurios buvo nustatytas specialusis transporto išlaidų kompensacijos poreikis.

Jeigu pasibaigus specialiojo transporto išlaidų kompensacijos poreikio nustatymo terminui šis poreikis nustatomas pakartotinai, kompensacijos mokėjimas pratęsiamas tik tuo atveju, kai asmeniui nėra paskirta slaugos ar priežiūros (pagalbos) išlaidų tikslinė kompensacija ir nuo paskutinio sprendimo dėl lengvojo automobilio įsigijimo ir jo techninio pritaikymo poreikio nustatymo dienos praėjo 6 metai.

Tuo atveju, kai asmeniui, kuriam buvo paskirta ir mokama transporto išlaidų kompensacija, paskiriama slaugos, priežiūros (pagalbos) ar lengvojo automobilio įsigijimo ir jo techninio pritaikymo išlaidų tikslinė kompensacija arba pratęsiamas šių kompensacijų mokėjimas, transporto išlaidų kompensacijos mokėjimas nutraukiamas be atskiro asmens prašymo nuo pirmos dienos kito mėnesio, einančio po to mėnesio, kada buvo priimtas Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos teritorinio skyriaus ar savivaldybės administracijos direktoriaus arba jo įgalioto savivaldybės administracijos tarnautojo sprendimas skirti slaugos, priežiūros (pagalbos) ar lengvojo automobilio įsigijimo ir jo techninio pritaikymo išlaidų tikslinę kompensaciją arba pratęsti šių kompensacijų mokėjimą.

5. Kaip jau minėta pirmiau, pagal Neįgaliųjų socialinės integracijos įstatymo 24 straipsnio 3 dalį *specialiųjų poreikių tenkinimo tvarką ir sąlygas nustato Lietuvos Respublikos Vyriausybė arba jos įgaliota institucija.*

Šiuo metu galiojančios redakcijos Specialiųjų nuolatinės slaugos, nuolatinės priežiūros (pagalbos), lengvojo automobilio įsigijimo ir jo techninio pritaikymo išlaidų kompensacijos ir transporto išlaidų kompensacijos poreikių nustatymo tvarkos aprašas (patvirtintas Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro ir Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2005-05-04 įsakymu Nr. A1-120/V-346, Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro ir Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2010-06-04 įsakymo Nr. A1-220/V-505 redakcija) numato (16 punktas), kad vienam asmeniui gali būti nustatomas tik vienas specialusis poreikis, išskyrus atvejus, kai asmeniui nustatytas specialusis nuolatinės priežiūros (pagalbos) poreikis, tokiu atveju jam gali būti nustatytas ir specialusis lengvojo automobilio įsigijimo ir jo techninio pritaikymo išlaidų kompensacijos poreikis.

6. Seimo kontrolierius, įvertinęs tai, kas išdėstyta, bei naudodamasis diskrecijos teise, daro išvadą, kad dėl analogiško pobūdžio skundų **pakartotinum** būtina įvertinti išmokų, skirtų neįgalųjų specialiesiems poreikiams tenkinti, sistemą ir nedelsiant imtis nagrinėtos srities teisinės bazės koregavimo bei tobulinimo ta linkme, kad būtų išvengta **dviprasmiškai** suvokiamų ar traktuojamų situacijų, galimos **teisės aktų konkurencijos**, kartu ir neįgalųjų teisių (atitinkamų teisės aktų taikymo prasme) galimų pažeidimų.

III. SEIMO KONTROLIERIAUS SPRENDIMAS

Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 1 punktu, Seimo kontrolierius nusprendžia Lietuvos epilepsija sergančiųjų integracijos asociacijos „Lesia“ atstovų skunde nurodytas neįgalųjų, turinčių sutrikusią judėjimo funkciją, transporto lengvatų **teisinio reguliavimo** problemas pripažinti pagrįstomis.

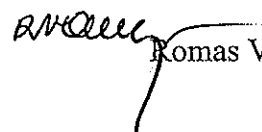
IV. SEIMO KONTROLIERIAUS REKOMENDACIJOS

Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 7 ir 8 punktais, Seimo kontrolierius Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministrui Donatui Jankauskui rekomenduoja įvertinti pažymoje iškeltą problemą ir teikti savo siūlymus.

Apie rekomendacijos nagrinėjimo rezultatus Seimo kontrolierių informuoti iki 2010-11-30.

Ši pažyma pateikiama Lietuvos Respublikos Seimo Socialinių reikalų ir darbo komitetui.

Seimo kontrolierius

Romas Valentukevičius